

УДК 378.6:615.8

Антонова-Рафі Ю.В.¹, Худецький І.Ю.², Глоба О.П.²

¹доц., НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського»

²проф., НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського»

ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ «ЕРГОТЕРАПІЯ» ДРУГОГО РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ТЕХНІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Анотація. Особливої актуальності набувають сьогодні питання, пов'язані з якістю професійної підготовки та компетентності фахівців з ерготерапії у закладах вищої освіти України, здатних надавати ефективну допомогу у сфері здоров'язбереження, здійснювати профілактику рухових дисфункцій відповідного віку людей, реалізувати компенсацію функціональних порушень у сучасних реаліях українського суспільства.

Це пояснюється низкою соціальних чинників в умовах значного погіршення здоров'я різновікових груп населення, зростання травматизму та інвалідності серед військовослужбовців і цивільних, спричинених наслідками військових дій на території країни.

Актуальність. Сучасний світовий простір характеризується глобальним зниженням рівня здоров'я населення, внаслідок чого актуалізується потреба у кваліфікованих фахівцях, здатних розробляти та застосовувати новітні комплексні реабілітаційні технології, що зумовлює вивчення різних аспектів професійної підготовки фахівців ерготерапії в зарубіжних країнах для розвитку цієї галузі в Україні.

Існує суспільна необхідність у впровадженні своєчасної та ефективної реабілітаційної допомоги з урахуванням індивідуальних особливостей та потреб, спрямованої на розвиток, збереження та відновлення функціональних можливостей організму, забезпечення повноцінної життєдіяльності, підвищення загального рівня якості життя населення України.

Аналіз. В основу вирішення проблеми в Україні покладено концептуальні положення нормативних документів: законів України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» (1991), «Про реабілітацію осіб з інвалідністю» (2005), «Про вищу освіту» (2014), «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» (2020); «Про реабілітацію осіб з обмеженнями життєдіяльності» (2020), «Про внесення зміни до статті 11 Закону України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей" щодо вдосконалення порядку надання медичної допомоги військовослужбовцям в умовах воєнного стану» (2022), Національної стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність –

здоровий спосіб життя – здорова нація» (2016).

Кількість фахівців, що надають реабілітацію у сфері охорони здоров'я за всіма пакетами медичних послуг, не відповідає потребі за цими пакетами, що підтверджується кількістю законтракованих ЗОЗ, кількістю зареєстрованих у цих ЗОЗ фахівців і необхідною мінімальною вимогою щодо фахівців, яка значно перевищує фактичні показники [1].

У середньо- та довгостроковій перспективах наявна потреба в підтримці та стимулюванні університетів до розвитку реабілітаційних факультетів (кафедр) через впровадження освітніх програм для основних професій фахівців з реабілітації (лікар фізичної та реабілітаційної медицини, фізичний терапевт, ерготерапевт, медсестра/медбрат з реабілітації), побудованих за сучасними міжнародними вимогами. Це стосується Ради з фізичної та реабілітаційної медицини Європейського Союзу медичних спеціалістів (the Board of Physical and Rehabilitation Medicine of the European Union of Medical Specialists) для лікарів фізичної та реабілітаційної медицини, Всесвітньої фізіотерапії (World Physiotherapy) для фізичних терапевтів, Всесвітньої федерації ерготерапевтів (World Federation of Occupational Therapists) для ерготерапевтів [2].

Сучасний світовий простір характеризується глобальним зниженням рівня здоров'я населення, внаслідок чого актуалізується потреба у кваліфікованих фахівцях, здатних розробляти та застосовувати новітні комплексні реабілітаційні технології, що зумовлює вивчення різних аспектів професійної підготовки фахівців ерготерапії в зарубіжних країнах для розвитку цієї галузі в Україні.

Порівняльне та компаративне вивчення сучасного стану та основних тенденцій модернізації професійної підготовки фахівців з ерготерапії на підставі аналізу вітчизняних досліджень і узагальнення міжнародного досвіду навчання фахівців з ерготерапії дозволяє нам сформулювати визначення поняття «фахівець з ерготерапії» – це особистість, що цілеспрямовано здобуває у закладі вищої освіти спеціальність, пов'язану з: клінічною діяльністю, що охоплює профілактику, заходи під час гострих станів, відновлення функціонального стану та послуги тривалої дії; науковими дослідженнями, які передбачають пошук шляхів удосконалення якості реабілітаційних послуг і стимулювання розвитку всіх аспектів професії; освітою, що є необхідним складником професії на різних рівнях.

Важливими характеристиками сучасної ерготерапії є холистичний підхід, коли акцент робиться на цілісній особистості, а не на її окремих складових частинах та високий рівень клієнт-орієнтованої практики.

Процес ерготерапії – це безпосередня робота ерготерапевта з

клієнтами від оцінювання заняттєвих потреб і визначення цілей ерготерапії до оцінювання результатів терапії. Особливість процесу буде варіюватися залежно від контексту й мети втручання та може охоплювати підходи вирішення проблем, сприяння, розширення можливостей, співпраці й консультування (problem solving, enabling, empowering, collaborative and consultative approaches).

Міжнародні організації, що працюють у сфері охорони здоров'я, зокрема Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), у своїх рекомендаціях стосовно розвитку освіти в охороні здоров'я наголошують на тому, що сучасна підготовка працівників та працівниць сфери охорони здоров'я повинна враховувати як місцевий, так і національний та міжнародний контексти, у якому вони працюють; доказові практики та знання, що застосовують у всьому світі; етичні питання та питання дотримання прав людини.

Також ВООЗ визнає міжпрофесійну співпрацю в освіті та практиці інноваційною стратегією, яка відіграватиме важливу роль у пом'якшенні глобальної кризи людських ресурсів у сфері охорони здоров'я. Міжпрофесійна освіта є необхідним кроком у підготовці кадрів охорони здоров'я, готових до спільної практики та реагування на місцеві потреби охорони здоров'я.¹ Знання з реабілітації є невід'ємною частиною сучасної медичної освіти, а отже мають бути інтегровані в підготовку всіх медичних працівників і сприяти залученню багатьох спеціалістів та спеціалісток до мультидисциплінарних реабілітаційних команд.

Висновки. Отже, навички надання реабілітаційної допомоги пацієнтам з конкретними станами, діагностування, володіння певними реабілітаційними методиками – є основними, але не виключними рисами, якими мають володіти фахівці з реабілітації. Дослідницька діяльність, лідерські та командні компетенції, освітня діяльність та етичні й культурні знання є обов'язковими для сучасних фахівців, які працюють у мультидисциплінарних командах. Безперервний професійний розвиток (CME та CPD – з оволодіння медичними/клінічними та іншими професійними навичками) є невід'ємною частиною професійної практики фахівців з реабілітації всіх професій, про що говорять різноманітні дослідницькі статті та рекомендації з освіти в реабілітації. На рівні ЄС акредитацією конгресів ФРМ займається European Accreditation Council of CME (EACCME). Рада PRM UEMS на основі угоди, підписаної з EACCME, є референтним органом для оцінки якості конгресів фахівців ФРМ.

Зв'язок роботи з науковою темою: Дослідження виконано за грантової підтримки Національного фонду досліджень України в рамках

проекту «Розробка концепції поліфункціонального протезно-реабілітаційного центру з інноваційно-освітнім компонентом для пацієнтів з ампутацією кінцівок». Договір №129/0073 від 01.08.2024р.

Список використаних джерел

1. Кривоконь М. Концептуальна записка з розвитку людського капіталу в реабілітації: НСЗУ, 2023. 30 с. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-10/conceptnote_2023-10-3.pdf (дата звернення: 01.11.2024)

2. Рекомендації з удосконалення законодавства України з реабілітації й узгодження політик різних органів державної влади та місцевого самоврядування для створення комплексної системи медичної реабілітації в Україні / Л. Гура та ін. 2021. 212 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1aZ_DzjfwOBJCPTYR5Py6T3cfVtcL39Ka/view (дата звернення: 01.11.2024)